

## ابهام مالی و تقاضا برای کیفیت حسابرسی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۹/۰۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۰/۱۰

کد مقاله: ۵۳۵۱۵

مهرداد گلیجانی<sup>۱\*</sup>، عبدالحسین علی پور<sup>۲</sup>،

رسول ناصر حجتی رودسری<sup>۳</sup>، تینا ملکبان<sup>۴</sup>

### چکیده

هدف تحقیق حاضر بررسی ارتباط بین ابهام مالی با تقاضا برای کیفیت حسابرسی است. به این منظور تعداد ۱۱۱ شرکت در طی دوره زمانی ۱۴۰۰-۱۳۹۲ از طریق روش حذف سیستماتیک به عنوان حجم نمونه تحقیق انتخاب گردید. روش تحقیق توصیفی-همبستگی است. برای تخمین مدل رگرسیون با داده‌های تابلویی و برای تجزیه و تحلیل از رگرسیون چندگانه به روش پانل-دیتا استفاده شده است. نتایج حاصل از این تحقیق نشان داد که بین ابهامات مالی و اندازه حسابرسی رابطه معناداری وجود ندارد. بین ابهامات مالی و تخصص در صنعت حسابرسی و نیز حق الزحمه حسابرسی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

**واژگان کلیدی:** ابهام مالی، تقاضا برای کیفیت حسابرسی، اندازه حسابرسی، تخصص در صنعت حسابرسی، حق الزحمه حسابرسی.

۱- استادیار، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تنکابن، گروه حسابداری، تنکابن، ایران. (نویسنده مسئول)

m.goleyjani1@yahoo.com

۲- دانشجوی دکتری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تنکابن، گروه حسابداری، تنکابن، ایران

۳- دانشجوی دکتری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تنکابن، گروه حسابداری، تنکابن، ایران

۴- دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تنکابن، گروه حسابداری، تنکابن، ایران

## ۱- مقدمه

در محیط پرتلاطم امروزی، بسیاری از سرمایه‌گذاران بر اهمیت شفاف سازی سود تأکید دارند و فقدان اطلاعات و یا عدم اطمینان از آن، به یک مساله اساسی در بازارهای مالی مبدل شده‌است. بنابراین کمتر کسی را می‌توان یافت که اهمیت شفافیت گزارشگری مالی را نادیده بگیرد، زیرا سهامداران و اعتباردهندگان، تصمیم‌های با اهمیت خود را در خصوص سرمایه‌گذاری، بر اساس اطلاعات مالی شرکت‌ها می‌گیرند. آن‌ها خواستار اطلاعات بیشتر و شفاف‌تر درباره عملکرد شرکت‌ها هستند (بختیاری و همکاران، ۱۴۰۰). افشای کامل همراه با شفافیت گزارشگری مالی می‌تواند شرایط مطمئنی را ایجاد کند و اعتماد سرمایه‌گذاران را ارتقا دهد. در شرایط نبود شفافیت کامل در گزارش مالی، برای مدیران این فرصت فراهم می‌شود تا برای حفظ شغل و اعتبار حرفه ای خود، اطلاعات منفی را در داخل شرکت پنهان کنند. بنابراین، اطلاعات منفی و بد در داخل شرکت انباشته می‌شوند. هنگامی که توده اطلاعات منفی انباشته شده به نقطه اوج خود می‌رسد، نگهداری آن برای مدت زمان طولانی‌تر غیر ممکن و پرهزینه خواهد شد. در نتیجه توده اطلاعات منفی به یک‌باره وارد بازار شده و باعث سقوط قیمت سهام می‌شود (هاتن<sup>۱</sup> و همکاران، ۲۰۱۷).

تئوری عدم تقارن اطلاعات بیان می‌کند که تضاد منافع بین مالک و مدیر وجود دارد. استفاده از حسابرسان مستقل این تضاد را کاهش می‌دهد. حسابرسان مستقل مسئول ارزش‌گذاری صورت‌های مالی، حفاظت از منافع سهامداران در برابر مدیران و کنترل فعالیت‌های مدیران هستند (جنسن و مک‌لینگ<sup>۲</sup>، ۱۹۷۶؛ به نقل از حیدری و دهدار، ۱۴۰۰). کیفیت حسابرسی می‌تواند به سرمایه‌گذاران تضمین دهد که گزارش حسابرسی به‌طور دقیق ارائه شده‌است. بنابراین سرمایه‌گذاران و استفاده کنندگان صورت‌های مالی می‌توانند به اطلاعات مالی اعتماد کنند. نقش حسابرسان مستقل پس از رسوایی‌های مالی اخیر و گزارش‌های تقلبی (مانند انرون، وردکام، تایکوم...) قابل توجه شد. رومانوس<sup>۳</sup> و همکاران (۲۰۰۸) در بررسی‌های خود پی بردند که اعتماد بازار سرمایه به اعتماد سرمایه‌گذاران بستگی دارد (رومانوس و همکاران، ۲۰۰۸؛ به نقل از کوکا<sup>۴</sup> و همکاران، ۲۰۲۱). توانایی حسابرس برای کشف تحریف و تقلب در صورت‌های مالی به‌دلیل رسوایی‌های مالی اخیر بسیار مشکوک بوده است (بداوی<sup>۵</sup>، ۲۰۰۸؛ به نقل از معصومی و همکاران، ۱۳۹۹). این به‌دلیل تفاوت در ارزش‌گذاری گزارش‌های مالی شرکت است. اوکولی<sup>۶</sup> (۲۰۱۴) بیان نمود که رسوایی‌های مالی شرکت‌ها چالشی جدی برای حقیقت، صحت، اعتبار و کاربرد صورت‌های مالی است (اوکولی، ۲۰۱۴). از این رو کیفیت حسابرسی مهم‌ترین مکانیسم نظارتی در کاهش هزینه‌های نمایندگی و حذف تضاد منافع بین سهامداران و مدیران است. کیفیت حسابرسی به‌دنبال استقلال و تخصص در صنعت حسابرس است، بنابراین مشکل در یکی از آن‌ها منجر به مشکلاتی در کیفیت حسابرسی شده و نتایج را باطل می‌کند (خاکسار<sup>۷</sup> و همکاران، ۲۰۲۱).

کیفیت حسابرسی به تخصص و استقلال حسابرس برای کشف تقلب مالی در صورت‌های مالی بستگی دارد. کارشناسان به حسابرس اجازه کشف تقلب‌ها را می‌دهند (زگرنی<sup>۸</sup> و همکاران، ۲۰۱۶) و استقلال او را قادر می‌سازد که این تقلب‌ها را گزارش کند (جرجانی و صفری گرایلی<sup>۹</sup>، ۲۰۱۸). استقلال حسابرس در صورتی حفظ می‌شود که مکانیسم‌های حاکمیتی شرکت مانع از تمدید تصدی حسابرسی و روابط دائمی حسابرس و مشتری شود. تصدی طولانی مدت بدبینی حرفه‌ای حسابرس را کاهش می‌دهد و بنابراین توانایی کشف تقلب در گزارشگری مالی را کاهش خواهد داد. از این رو، مدت تصدی حسابرسی سیگنالی برای کشف تقلب است (لیم<sup>۱۰</sup> و همکاران، ۲۰۲۲). برای کشف تقلب‌های احتمالی، حسابرسان متخصص صنعت به ویژگی‌هایی نیاز دارند. این ویژگی‌ها شامل تخصص، مهارت و صلاحیت عمومی و اختصاصی است. بنابراین، استفاده از حسابرسان متخصص صنعت در یک شرکت نشان دهنده عدم وجود گزارشگری مالی متقلبان است (خاکسار و همکاران، ۲۰۲۱). با توجه به موارد مطرح‌شده، در این پژوهش به دنبال پاسخ‌گویی به این سؤال هستیم که آیا بین ابهامات مالی با تقاضا برای کیفیت حسابرسی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران ارتباط معناداری وجود دارد.

## ۲- مبانی نظری و پیشینه پژوهش

### ۲-۱- کیفیت حسابرسی<sup>۱۱</sup>

- 1 Hutton
- 2 Jensen, M. C., & Meckling
- 3 Romanus
- 4 Coca
- 5 Badawi
- 6 Okolie
- 7 Khaksar
- 8 Zgarni
- 9 Jorjani & Safari Gerayeli
- 10 Lim
- 11 Audit Quality

دی آنجلو (۱۹۸۱) کیفیت حسابرسی را ارزیابی بازار از احتمال این موضوع تعریف کرده است که حسابرس اولاً تحریفات با اهمیت را کشف کند و ثانیاً تحریف کشف شده را گزارش نماید، که بر این فرض استوار است که درک استفاده کنندگان از کیفیت حسابرسی (استنباط بازار)، بیانگر کیفیت واقعی حسابرسی می باشد (کاظم دخت و برادران حسن زاده، ۱۴۰۲).

## ۲-۲- ابهام مالی<sup>۱</sup>

مؤسسه پرایس واتر هوس<sup>۲</sup> در تعریف خود ابهام را به صورت نبود شفافیت، دقت، قانونمندی، قابلیت تشخیص آسان و رویه های قابل قبول که در بخش مالی شرکت ها درگیر هستند اعلام نموده است (شعری و سماواتی، ۱۳۹۸).

## ۳- پیشینه پژوهش

مراد (۱۴۰۲)، پژوهشی با عنوان، تأثیر کیفیت حسابرسی بر شفافیت گزارشگری مالی، انجام داد. روش تحقیق همبستگی بود. کلیه شرکت های عضو بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی سال ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۸ به عنوان جامعه آماری لحاظ گردید که در مجموع ۱۴۸ شرکت به عنوان نمونه مورد مطالعه تعیین شدند. چنین نتیجه شد که شهرت شرکتی، استقلال هیئت مدیره و دوره تصدی حسابرسان در صنعت در سطح اطمینان بالای ۹۹ بر شفافیت گزارشگری مالی درصد تأثیر مثبت و معنی دار و با همین سطح اطمینان، تخصص حسابرسان در صنعت بر شفافیت گزارشگری مالی تأثیر منفی و معنی دار داشتند. اندازه مؤسسه حسابرسی نیز در سطح اطمینان بالای ۹۰ درصد بر مالکان نهادی تأثیر منفی و معنی دار داشت.

شکری (۱۴۰۱)، پژوهشی با عنوان، تأثیر ابهام در گزارشگری مالی، کیفیت حسابرسی و ویژگی های کمیته حسابرسی بر خطر سقوط قیمت سهام شرکت های بورسی ایران، انجام داد. روش تحقیق توصیفی-همبستگی بود. برای این منظور، از داده های شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برای سال های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۷ استفاده شده است. به منظور آزمون فرضیه های پژوهش، از سه روش رگرسیون لاجیت، رگرسیون پانل با اثرات تصادفی و رگرسیون تلفیقی بهره برده شد. نتایج پژوهش حاکی از آن است که ابهام در گزارشگری مالی و استقلال اعضای کمیته حسابرسی بر خطر سقوط قیمت سهام اثرگذار می باشند.

حیدری و دهدار (۱۴۰۰) در پژوهشی به بررسی رابطه استرس حسابرسان، کیفیت حسابرسی و کیفیت اطلاعات در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. به منظور سنجش استرس حسابرسان از فشار کاری حسابرسان و پیچیدگی کسب و کار شرکت مورد بررسی استفاده شده است. نمونه آماری این پژوهش شامل ۱۱۵ شرکت بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۸۹-۱۳۹۵ می باشد. به منظور تحلیل فرضیات از رگرسیون چند متغیره و روش اقتصادسنجی پانل دیتا استفاده شده است. یافته های پژوهشی حاکی از آن است که کیفیت حسابرسی موجب بهبود کیفیت اطلاعات مالی می گردد. همچنین یافته های پژوهشی نشان می دهد که اندازه حسابرسان موجب تشدید و دوره تصدی حسابرسان موجب کاهش استرس در حسابرسان می شود. بررسی های بیشتر پژوهشی بیانگر آن است که استرس حسابرسان رابطه منفی با کیفیت اطلاعات مالی دارد. به عبارتی دیگر وجود فشار روانی حسابرسان موجب کاهش کیفیت اطلاعات مالی می گردد. این نتایج در حالی است که اندازه حسابرسان و دوره تصدی حسابرسان رابطه بین استرس حسابرسان و کیفیت اطلاعات مالی شرکت را تعدیل می کند.

عرب یار محمدی و دهدار (۱۳۹۹) در پژوهشی به بررسی رابطه بین ابهام گزارشگری مالی و سقوط قیمت سهام در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. جزای حاکمیت شرکتی مورد استفاده در این تحقیق شامل درصد مالکیت سهامداران نهادی، نسبت تمرکز مالکیت سهام، درصد سهامداران مدیریتی، استقلال هیئت مدیره، اندازه هیئت مدیره، نفوذ مدیر عامل، دوگانگی مدیرعامل و درصد سهام شناور آزاد می باشند. نمونه آماری مورد پژوهش شامل ۹۵ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در دوره ۵ ساله ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ می باشد. برای بررسی و آزمون فرضیه ها، از آزمون رگرسیون چندگانه استفاده شده است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه ها نشان داد که بین هیچ کدام از اجزای حاکمیت شرکتی و سقوط قیمت سهام رابطه معناداری وجود ندارد؛ اما بین ابهام گزارشگری مالی و سقوط قیمت سهام در شرکت ها رابطه معناداری وجود دارد.

آقازاده (۱۳۹۹)، پژوهشی با عنوان، بررسی تأثیر ابهام گزارشگری مالی و کیفیت حسابرسی بر ریسک سقوط قیمت سهام شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، انجام داد. روش تحقیق توصیفی-تحلیلی بود. نمونه آماری تعداد ۱۰۸ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در سال های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۸ بودند. جهت تحلیل داده ها از روش پانل دیتا استفاده شد. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که ابهام گزارشگری مالی و کیفیت حسابرسی بر ریسک سقوط قیمت سهام تأثیر معناداری داشته اند. موسوی (۱۳۹۹)، پژوهشی با عنوان، بررسی تأثیر ابهام گزارشگری مالی و کیفیت حسابرسی بر ریسک سقوط قیمت سهام شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، انجام داد. روش تحقیق همبستگی بود. نمونه آماری تعداد ۱۳۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در سال های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۷ بودند. جهت تحلیل داده ها از روش رگرسیون ترکیبی استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد که ابهام گزارشگری مالی تأثیر مثبت و معنی داری بر خطر افت قیمت سهام شرکت دارد. در میان

1 Financial Ambiguity  
2 Price waterHouse Coopers

شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، خطر کاهش قیمت سهام نیز افزایش می‌یابد. کیفیت حسابرسی تأثیر قابل توجهی در خطر افت قیمت سهام شرکت ندارد. ابهام گزارشگری مالی تأثیر مهمی بر رابطه بین کیفیت حسابرسی و خطر سقوط قیمت سهام شرکت ندارد.

رشیدی (۱۳۹۸)، پژوهشی با عنوان، بررسی تأثیر هزینه‌های نمایندگی و شفافیت مالی با تأکید بر کیفیت حسابرسی، انجام داد. روش تحقیق همبستگی بود. در مسیر انجام این پژوهش، دوازده فرضیه تدوین و ۱۱۸ شرکت از طریق نمونه‌گیری به روش حذف سیستماتیک برای دوره زمانی ۶ ساله بین ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۶ انتخاب شده و داده‌های مربوط به متغیرهای پژوهش بعد از گردآوری در نرم‌افزار اکسل با استفاده از نرم‌افزار آماری ایویوز<sup>۱</sup> نسخه ۱۰ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج حاصل از آزمون فرضیات نشان داد کیوتوبین بر کیفیت افشا تأثیر مستقیم دارد. و جریانه‌های نقد آزاد بر کیفیت افشا تأثیر معکوس دارد. همچنین کیوتوبین و جریان‌های نقد آزاد بر شفافیت سود تأثیر مستقیم دارد. کیفیت حسابرسی بر رابطه بین کیوتوبین و جریانه‌های نقد آزاد با کیفیت افشا تأثیرگذار است. همچنین کیفیت حسابرسی بر رابطه بین کیوتوبین و جریانه‌های نقد آزاد با شفافیت سود تأثیرگذار است.

شعری و سماواتی (۱۳۹۸) در پژوهش خود به بررسی ابهام گزارشگری مالی و توزیع بازده سهام پرداختند. در این تحقیق رابطه ابهام گزارشگری مالی و توزیع بازده سهام بررسی و برای ارزیابی ابهام گزارشگری مالی از معیار مدیریت سود استفاده شده‌است. نظر به اینکه بخش قابل توجهی از سود را اقلام تعهدی تشکیل می‌دهند با استفاده از مدل تعدیل شده جونز پدیده مدیریت سود در شرکت‌های نمونه آزمون، سپس رابطه توزیع بازده سهام با سه متغیر ریسک غیر متعارف شرکت، ریسک سقوط و جهش قیمت آزمون گردید. برای بررسی ارتباط بین متغیرهای مورد نظر از رگرسیون چندگانه و رگرسیون لجستیک استفاده شده‌است. جامعه آماری این تحقیق شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشند. نتایج نشان داد که بین ابهام گزارشگری مالی (اندازه‌گیری با استفاده از معیار مدیریت سود) و ریسک انتقالی به سرمایه‌گذاران رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

شاپوری ارانی (۱۳۹۶) در تحقیقی به بررسی تأثیر استرس‌های شغلی حسابرسان بر کیفیت حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴ با استفاده از روش داده‌های تابلویی پرداخت. با توجه به نتایج تحقیق که نشان می‌دهد اثر متغیر مستقل استرس کاری حسابرسان بر متغیر وابسته اقلام تعهدی شرکت‌های بورسی به عنوان شاخص کیفیت حسابرسی منفی و معنادار است و نشان می‌دهد که افزایش استرس کاری حسابرسان منجر به کاهش کیفیت کار آن‌ها و در نتیجه کاهش کیفیت حسابرسی شرکت خواهد شد، به مدیران مالی و حسابرسی شرکت‌های نمونه آماری از بورس اوراق بهادار تهران توصیه می‌شود جهت افزایش کیفیت حسابرسی شرکت‌های خود، سیاست‌های مبتنی بر کاهش استرس کاری حسابرسان را در پیش بگیرند. به بیان دیگر جهت افزایش کیفیت حسابرسی و اعتماد سهامداران به صورت‌های مالی شرکت‌های نمونه آماری، ایجاد شرایط بعینه و بدون استرس کاری برای حسابرسان در اولویت کار قرار گیرد. از طرف دیگر تغییرات سریع حسابرسی می‌تواند کیفیت حسابرسی را کاهش دهد و این اقدام پیشنهاد نمی‌شود. همچنین افزایش دوره طولانی حسابرسی نیز هزینه‌های نمایندگی را افزایش دهد و توصیه نمی‌شود، لذا مدیریت دوره تصدی حسابرسی توصیه می‌شود.

پاک قلب (۱۳۹۶)، پژوهشی با عنوان، بررسی رابطه بین تحمل ابهام و تصمیم‌گیری مشارکتی حسابرسان مستقل با کیفیت گزارش حسابرسی، انجام داد. روش تحقیق توصیفی از نوع همبستگی بوده و جامعه آماری از میان ۶۱۹ تن از حسابرسان مؤسسات و سازمان‌های حسابرسی شهر تهران که به کمک جدول مورگان ۱۸۰ تن انتخاب شدند. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها، با استفاده از آمار توصیفی و آمار استنباطی از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف برای نرمال بودن توزیع جامعه و برای آزمون فرضیه‌ها از آزمون ضریب رگرسیون و رگرسیون گام به گام استفاده شده‌است. یافته‌های تحقیق نشان داد تحمل ابهام و دو تا از مولفه‌های آن (تازگی و بداعت و مسائل غیرقابل تحمل) با کیفیت گزارش حسابرسی رابطه مثبت و معناداری دارند ولی بین مولفه مسائل پیچیدگی با کیفیت گزارش حسابرسی رابطه معناداری یافت نشد، همچنین نتایج نشان داد که تصمیم‌گیری مشارکتی و مولفه‌های آن (سهیم شدن در اطلاعات، مشورت و تصمیم‌گیری مشترک) با کیفیت گزارش حسابرسی رابطه مثبت و معناداری دارند.

آسناوی<sup>۲</sup> (۲۰۲۲)، پژوهشی با عنوان، بررسی رابطه بین ابهام در گزارشگری مالی و تصمیم‌گیری بر اساس کیفیت حسابرسی، انجام داد. روش تحقیق توصیفی-همبستگی و نمونه آماری تعداد ۱۰۱ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار سنگاپور بودند. روش تحلیل داده‌ها پانل دیتا بود. نتایج حاکی از آن بود که میزان شفافیت در گزارشگری مالی می‌تواند باعث بهبود کیفیت حسابرسی می‌گردد.

اوهدوآ<sup>۳</sup> و همکاران (۲۰۲۱) به بررسی مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی و ابهام صورت‌های مالی پرداختند. پژوهشگران برای تفکیک شرکت‌های متقلب و غیر متقلب از مدل بنیش<sup>۴</sup> استفاده کردند و به این نتیجه رسیدند که مالکیت نهادی، مالکیت خانوادگی، استقلال هیأت مدیره و تخصص کمیته حسابرسی بر ابهام در صورت‌های مالی تأثیر چندانی ندارد.

1 Eviews  
2 Asnawi  
3 Ohidoa  
4 Beneish

کوکی<sup>۱</sup> (۲۰۲۱) پژوهشی با هدف بررسی اثر ترکیب هیأت مدیره بر ابهامات صورت‌های مالی در کشور نیجریه انجام داد. کوکی برای شناسایی شرکت‌های متقلب از مدل بنیش استفاده کرد و به این نتیجه رسید که ترکیب هیأت مدیره مانند اندازه، تعداد جلسات برگزار شده، استقلال و جنسیت هیأت مدیره احتمال تقلب در صورت‌های مالی را به میزان قابل توجهی کاهش می‌دهد. له‌نچوک<sup>۲</sup> و همکاران (۲۰۲۰) پژوهشی با هدف ابهام صورت‌های مالی در شرکت‌های اکراینی با استفاده از مدل بنیش انجام دادند. آن‌ها همچنین توانایی مدل رکس‌اس در ابهام صورت‌های مالی را مورد ارزیابی قرار دادند و به این نتیجه رسیدند که هر دو مدل توانایی کشف تقلب و ابهام در صورت‌های مالی در شرکت‌های اکراینی را دارد.

یئونگ و لتو<sup>۳</sup> (۲۰۲۰)، در پژوهشی با عنوان ابهام سود و حاکمیت شرکتی در شرکت‌های چین: با نقش هیئت مدیره و حسابرسان مستقل پرداختند. آن‌ها از دو متغیر ویژگی‌های هیئت مدیره و حسابرسان مستقل به‌عنوان مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی استفاده کردند. و با استفاده از داده‌های شرکت‌های بورس طی سال‌های ۲۰۰۰ - ۲۰۱۴ و ۲۰۲۳۵ مشاهده سال شرکت به تجزیه و تحلیل اثر حاکمیت شرکتی بر ابهام سود پرداختند. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که بین مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی و کیفیت گزارشگری ارتباط قوی و معناداری وجود دارد.

امیرالدین<sup>۴</sup> (۲۰۱۹)، پژوهشی با عنوان، رابطه شفافیت در گزارشگری با بهبود عملکرد مالی: نقش میانجی کیفیت حسابرسی، انجام داد. روش تحقیق پیمایشی و نمونه آماری تعداد ۸۷ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار قطر بودند. روش تحلیل داده‌ها رگرسیون چندگانه بود که به‌روش لجستیک انجام شد. نتایج نشان داد که میان شفافیت در گزارشگری با عملکرد مالی رابطه معناداری وجود دارد و کیفیت حسابرسی در این رابطه نقش میانجی داشته است.

#### جدول ۱. خلاصه مطالعات انجام‌شده

| محقق / سال                   | شرح مختصر                                                                                                                                                                                                                                               |
|------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| مراد (۱۴۰۲)                  | شهرت شرکتی، استقلال هیئت‌مدیره و دوره تصدی حسابرس در صنعت در سطح اطمینان بالای ۹۹ بر شفافیت گزارشگری مالی درصد تأثیر مثبت و معنی‌دار و با همین سطح اطمینان، تخصص حسابرس در صنعت بر شفافیت گزارشگری مالی تأثیر منفی و معنی‌دار داشتند.                   |
| شکری (۱۴۰۱)                  | ابهام در گزارشگری مالی و استقلال اعضای کمیته حسابرسی بر خطر سقوط قیمت سهام اثرگذار می‌باشند.                                                                                                                                                            |
| حیدری و دهدار (۱۴۰۰)         | کیفیت حسابرسی موجب بهبود کیفیت اطلاعات مالی می‌گردد.                                                                                                                                                                                                    |
| عرب یار محمدی و دهدار (۱۳۹۹) | بین هیچ‌کدام از اجزای حاکمیت شرکتی و سقوط قیمت سهام رابطه معناداری وجود ندارد؛ اما بین ابهام گزارشگری مالی و سقوط قیمت سهام در شرکت‌ها رابطه معناداری وجود دارد.                                                                                        |
| آقازاده (۱۳۹۹)               | ابهام گزارشگری مالی و کیفیت حسابرسی بر ریسک سقوط قیمت سهام تأثیر معناداری داشته‌اند.                                                                                                                                                                    |
| موسوی (۱۳۹۹)                 | ابهام گزارشگری مالی تأثیر مثبت و معنی‌داری بر خطر افت قیمت سهام شرکت دارد. در میان شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، خطر کاهش قیمت سهام نیز افزایش می‌یابد.                                                                              |
| رشدی (۱۳۹۸)                  | کیوتوبین بر کیفیت افشا تأثیر مستقیم دارد. و جریانهای نقد آزاد بر کیفیت افشا تأثیر معکوس دارد. همچنین کیوتوبین و جریانهای نقد آزاد بر شفافیت سود تأثیر مستقیم دارد. کیفیت حسابرسی بر رابطه بین کیوتوبین و جریانهای نقد آزاد با کیفیت افشا تأثیرگذار است. |
| شعری و سماواتی (۱۳۹۸)        | بین ابهام گزارشگری مالی (اندازه گیری با استفاده از معیار مدیریت سود) و ریسک انتقالی به سرمایه‌گذاران رابطه معنی‌داری وجود ندارد.                                                                                                                        |
| شاپوری ارانی (۱۳۹۶)          | افزایش استرس کاری حسابرسان منجر به کاهش کیفیت کار آنها و در نتیجه کاهش کیفیت حسابرسی شرکت خواهد شد.                                                                                                                                                     |
| پاک قلب (۱۳۹۶)               | تحمل ابهام و دو تا از مولفه‌های آن (تازگی و بداعت و مسائل غیرقابل تحمل) با کیفیت گزارش حسابرسی رابطه مثبت و معناداری دارند.                                                                                                                             |
| آسناوی (۲۰۲۲)                | میزان شفافیت در گزارشگری مالی می‌تواند باعث بهبود کیفیت حسابرسی می‌گردد.                                                                                                                                                                                |
| اوهیدوآ و همکاران (۲۰۲۱)     | مالکیت نهادی، مالکیت خانوادگی، استقلال هیأت مدیره و تخصص کمیته حسابرسی بر ابهام در صورت‌های مالی تأثیر چندانی ندارد.                                                                                                                                    |
| کوکی (۲۰۲۱)                  | ترکیب هیأت مدیره مانند اندازه، تعداد جلسات برگزار شده، استقلال و جنسیت هیأت مدیره احتمال                                                                                                                                                                |

- 1 Kweki
- 2 Lehenchuk
- 3 Yeung & Lento
- 4 Amiruddin

|                                                                                                                    |                         |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| تقلب در صورت‌های مالی را به میزان قابل توجهی کاهش می‌دهد.                                                          |                         |
| هر دو مدل توانایی کشف تقلب و ابهام در صورت‌های مالی در شرکت‌های اکرایی را دارد.                                    | لهنچوک و همکاران (۲۰۲۰) |
| بین مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی و کیفیت گزارشگری ارتباط قوی و معناداری وجود دارد.                                     | یئونگ و لنتو (۲۰۲۰)     |
| میان شفافیت در گزارشگری با عملکرد مالی رابطه معناداری وجود دارد و کیفیت حسابرسی در این رابطه نقش میانجی داشته است. | امیرالدین (۲۰۱۹)        |

#### ۴- روش شناسی پژوهش

روش تحقیق به لحاظ نوع، در زمره تحقیقات توصیفی-همبستگی (مدل رگرسیون) و از نظر نوع هدف، کاربردی است.

#### ۵- جامعه و نمونه آماری پژوهش

جامعه آماری این تحقیق شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۲ لغایت ۱۴۰۰ (دوره ۹ ساله) می‌باشد. حجم نمونه تحقیق بر اساس روش حذفی (غربالگری) به دست آمده است. روند انتخاب نمونه آماری در جدول زیر ارائه شده است:

جدول ۲. روند انتخاب حجم نمونه آماری تحقیق

|      |                                                                                       |
|------|---------------------------------------------------------------------------------------|
| ۶۲۲  | کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس در تاریخ ۱۴۰۰/۱۲/۲۹                                 |
| (۹۲) | شرکت‌هایی که بعد از سال ۱۳۹۱ در بورس پذیرفته شده‌اند.                                 |
| (۷۴) | شرکت‌هایی که طی دوره تحقیق در حالت تعلیق بوده و یا از بورس خارج شده‌اند.              |
| (۹۸) | شرکت‌هایی که سال مالی آنها به ۲۹ اسفند ختم نمی‌شود و یا تغییر سال مالی داده‌اند.      |
| (۸۵) | شرکت‌های واسطه‌گری مالی (سرمایه‌گذاری، هلدینگ، لیزینگ و بانک‌ها)                      |
| (۶۶) | شرکت‌هایی که در طول دوره مورد نظر، سهام آن‌ها به طور فعال در بورس معامله نشده است.    |
| (۶۵) | شرکت‌هایی که صورت‌های مالی سال ۱۳۹۹ خود را در زمان انجام این تحقیق ارائه نداده بودند. |
| (۳۱) | شرکت‌هایی که اطلاعات آنها برای به دست آوردن برخی متغیرهای تحقیق کافی نبود.            |
| ۱۱۱  | کل نمونه آماری قابل آزمون با در نظر گرفتن پیش فرض‌ها                                  |

#### ۶- ابزار گردآوری و روش تحلیل داده‌ها

کلیه اطلاعات مالی مورد استفاده در این تحقیق از صورت‌های مالی منتشر شده شرکت‌ها در نرم افزارهای ره‌آورد نوین و تدبیر پرداز به دست آمده است. پردازش داده‌ها در تحقیق حاضر در سه سطح (۱) تحلیل‌های تک متغیره؛ (۲) تحلیل‌های دو متغیره؛ و (۳) تحلیل‌های چند متغیره انجام می‌شود.

#### ۷- متغیرها و مدل رگرسیون تحقیق

در پژوهش حاضر از مدل زیر که برگرفته از پژوهش لیم و همکاران (۲۰۲۱) است استفاده خواهد شد:

$$\text{AuditQuality}_{it} = \alpha_0 + \beta_1 \text{OPICITY}_{it} + \beta_2 \text{SIZE}_{it} + \beta_3 \text{ROA}_{it} + \beta_4 \text{LEV}_{it} + \beta_5 \text{MB}_{it} + \beta_6 \text{QUICK}_{it} + \beta_7 \text{ARINV}_{it} + \beta_8 \text{CFO}_{it} + \beta_9 \text{LOSS}_{it} + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

#### ۷-۱- متغیر وابسته

کیفیت حسابرسی (AuditQuality): در این پژوهش شامل:

اندازه حسابرسی (BIG): اگر سازمان حسابرسی، حسابرسی شرکت را به عهده گیرد عدد یک در غیر این صورت عدد صفر.  
 سهم بازار (AIS): به عنوان شاخصی از تخصص صنعت حسابرسی استفاده می‌شود زیرا اولویت صنعت را نسبت به سایر حسابرسان نشان می‌دهد. اگر سهم بازار حسابرسی بالا باشد، تخصص و تجربه او در صنعت بالاتر از سایر رقبا خواهد بود. بنابراین، اگر یک مؤسسه حسابرسی متخصص در صنعت باشد، برابر یک و در غیر این صورت صفر است.  
 هزینه‌های حسابرسی (LnAfee): برابر با لگاریتم طبیعی هزینه‌های حسابرسی است.

## ۷-۲- متغیر مستقل

ابهامات مالی (Opacity): با استفاده از مدل زیر به دست می آید (همینگ و لنتو، ۲۰۱۹):

$$OPACITY_{it} = AbsV(DACC_{it-1}) + AbsV(DACC_{it-2}) + AbsV(DACC_{it-3})$$

که DACC از باقیمانده مدل جونز تعدیل شده حاصل می گردد (دیچو و همکاران<sup>۱</sup>، ۱۹۹۵؛ کوتاری و همکاران<sup>۲</sup>، ۲۰۰۵).

$$\frac{TACC_{it}}{TA_{it-1}} = \alpha_0 + \alpha_1 \left( \frac{1}{TA_{it-1}} \right) + \alpha_2 \left( \frac{\Delta REV_{it}}{TA_{it-1}} \right) + \alpha_3 \left( \frac{PPE}{TA_{it-1}} \right) + \alpha_4 \left( \frac{NI}{TA_{it-1}} \right) + \varepsilon_{it}$$

که TACC نشان دهنده اقلام تعهدی کل است که از تفاوت سود عملیاتی و جریان نقد عملیاتی حاصل می شود. TA نیز نشان دهنده ارزش دفتری کل دارایی ها است.  $\Delta REV$  از تفاوت فروش سال جاری و سال قبل حاصل می گردد. PPE نیز نشان دهنده ماشین آلات، اموال و تجهیزات است. NI نیز نشان دهنده سود خالص شرکت می باشد. لازم به ذکر است معادله فوق براساس سال و صنعت مورد برآورد قرار می گیرد. سپس تخمین  $\alpha_1$ ،  $\alpha_2$  و  $\alpha_3$  حاصل از معادله برای تخمین DACC به شرح زیر مورد استفاده قرار می گیرد:

$$DACC_{it} = \frac{TACC_{it}}{TA_{it-1}} - [\hat{\alpha}_1 \left( \frac{1}{TA_{it-1}} \right) + \hat{\alpha}_2 \left( \frac{\Delta REV_{it}}{TA_{it-1}} - \frac{\Delta REC_{it}}{TA_{it-1}} \right) + \hat{\alpha}_3 \left( \frac{PPE}{TA_{it-1}} \right)]$$

که  $\Delta REC$  نشان دهنده تغییرات حساب های دریافتنی است.

اندازه شرکت (SIZE): لگاریتم جمع دارایی ها.

بازده دارایی (ROA): نسبت سود به کل دارایی.

زیان ده بودن (Loss): اگر شرکت در سال مالی زیان داشته باشد عدد یک، در غیر این صورت عدد صفر.

AR: حساب های دریافتنی به کل دارایی.

BM: نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار حقوق صاحبان سهام.

## ۸- اهداف پژوهش

### ۸-۱- هدف اصلی

بررسی ارتباط بین ابهامات مالی با کیفیت حسابرسی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران.

### ۸-۲- اهداف فرعی

۱. بررسی ارتباط بین ابهامات مالی با اندازه حسابرسی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران.
۲. بررسی ارتباط بین ابهامات مالی با تخصص در صنعت حسابرسی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران.
۳. بررسی ارتباط بین ابهامات مالی با حق الزحمه حسابرسی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران.

## ۹- فرضیه های پژوهش

### ۹-۱- فرضیه اصلی

بین ابهامات مالی با کیفیت حسابرسی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود دارد.

### ۹-۲- فرضیه های فرعی

۱. بین ابهامات مالی با اندازه حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد.
۲. بین ابهامات مالی با تخصص در صنعت حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد.
۳. بین ابهامات مالی با حق الزحمه حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد.

## ۱-۱۰ یافته‌های تحقیق

## ۱-۱-۱ آمار توصیفی

در این بخش ابتدا شاخص‌های آمار توصیفی که شامل شاخص‌های مرکزی (ماکزیمم، مینیمم، میانگین) و شاخص‌های پراکندگی شامل واریانس و انحراف معیار و شاخص‌های چولگی و کشیدگی هستند، مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد که در جدول زیر ارائه شده‌است.

جدول ۳. آمار توصیفی متغیرهای تحقیق در شرکت‌های نمونه (منبع: یافته‌های پژوهش)

| متغیر                                 | نماد     | میانگین | میانه  | بیشترین | کمترین | انحراف معیار |
|---------------------------------------|----------|---------|--------|---------|--------|--------------|
| اندازه حسابرسی                        | AUDITBIG | ۰/۲۰۲   | ۰/۰۰۰۰ | ۱       | ۰/۰۰۰۰ | ۰/۴۰۱        |
| ابهامات مالی                          | OPICITY  | ۰/۲۳۱   | ۰/۲۰۵  | ۰/۹۱۲   | ۰/۰۱   | ۰/۱۴۱        |
| اندازه شرکت                           | SIZE     | ۱۴/۴۵   | ۱۴/۳۵  | ۳۰/۳    | ۱۰/۴۹  | ۱/۵۴         |
| اهرم مالی                             | LEV      | ۰/۶۲۶   | ۰/۶۰۳  | ۳/۹۷۵   | ۰/۰۴۶  | ۰/۳۷         |
| بازده دارایی                          | ROA      | ۰/۱۱۷   | ۰/۱۰۲  | ۰/۶۹۸   | -۰/۶۰۵ | ۰/۱۶۱        |
| نسبت دفتری به بازاری حقوق صاحبان سهام | MB       | ۰/۲۴۷   | ۰/۲۰۵  | ۳/۶۷۳   | -۶/۲۵۲ | ۰/۵۷۱        |
| نسبت جاری                             | QUICK    | ۱/۴۶۶   | ۱/۲۸۸  | ۵/۹۰۶   | ۰/۰۷   | ۰/۸۶۱        |
| حساب‌های دریافتی                      | ARIN     | ۰/۲۶    | ۰/۲۲۴  | ۰/۸۱    | ۰/۰۰۰۱ | ۰/۱۸۲        |
| جریان نقدی                            | CFO      | ۰/۱۱۳   | ۰/۰۹۸  | ۰/۸۱۹   | -۰/۵۱۱ | ۰/۱۶۴        |
| زیان                                  | LOSS     | ۰/۱۶    | ۰/۰۰۰۰ | ۱       | ۰/۰۰۰۰ | ۰/۳۶۷        |
| تخصص صنعت حسابر                       | AUDITAIS | ۰/۴۱۶   | ۰/۰۰۰۰ | ۱       | ۰/۰۰۰۰ | ۰/۴۹۳        |
| هزینه‌های حسابرسی                     | AUDITFEE | ۶/۸۹۵   | ۶/۸۸   | ۹/۵۰۸   | ۴/۶۷۷  | ۰/۸۳۳        |

## ۲-۱۰ آمار استنباطی

## ۱-۲-۱۰ بررسی نرمال بودن متغیرهای تحقیق

نرمال بودن توزیع خطاها سبب اطمینان خاطر محقق از نتایج به دست آمده از آزمون فرضیه‌های مربوط به آزمون‌های تشخیصی و تفسیر ضرایب خواهد شد. آزمون نرمالیتی باقیمانده‌های پژوهش به قرار زیر است که در آن با توجه به اینکه فرضیه صفر مبنی بر نرمال بودن توزیع خطاهای رگرسیون می‌باشد، آماره جاکو- برا نشان از نرمال بودن توزیع خطاهاست زیرا  $Prob > 0.05$  می‌باشد.

جدول ۴. آزمون نرمال بودن (منبع: یافته‌های پژوهش)

| مدل     | آماره جاکو برد | سطح معناداری |
|---------|----------------|--------------|
| مدل اول | ۱/۹۵۵          | ۰/۰۷۸        |

## ۱۱- آزمون‌های تشخیص بر روی داده‌ها

## ۱-۱۱-۱ آزمون مانایی

نتایج حاصل از آزمون ریشه واحد برای پسماند رگرسیون مدل به شرح ذیل هست:

جدول ۵. نتایج آزمون مانایی متغیرهای مدل (منبع: یافته‌های پژوهش)

| متغیرها  | آزمون فیشر | سطح معنی داری | نتیجه |
|----------|------------|---------------|-------|
| ARIN     | ۳۴۶/۲۲     | ۰/۰۰۰۰        | مانا  |
| AUDITFEE | ۲۹۱/۶۲۹    | ۰/۰۰۱۶        | مانا  |
| CFO      | ۶۰۷/۲۳۳    | ۰/۰۰۰۰        | مانا  |
| LEV      | ۳۰۳/۲۸۵    | ۰/۰۰۰۵        | مانا  |
| MB       | ۳۶۱/۶۷۴    | ۰/۰۰۰۰        | مانا  |

|      |        |         |         |
|------|--------|---------|---------|
| مانا | ۰/۰۰۰۰ | ۴۷۵/۰۵۵ | OPICITY |
| مانا | ۰/۰۱۲۶ | ۲۷۶/۲۴۸ | QUICK   |
| مانا | ۰/۰۰۱  | ۲۹۷/۲۷۵ | ROA     |
| مانا | ۰/۰۰۰۰ | ۵۲۹/۴۶  | SIZE    |

نتایج حاصل از آزمون ریشه واحد برای پسماند رگرسیون نشان می‌دهد که سطح معناداری متغیرهای مدل کمتر از ۰/۰۵ است بنابراین مانایی برای متغیرهای مدل بر اساس دو آزمون، فیشر و پسران و شین در سطح برقرار است و متغیرها فاقد ریشه واحد هست؛ بنابراین رگرسیون برآورد شده کاذب نیست.

#### ۱۱-۲- آزمون خود همبستگی

آزمون LM برای بررسی وجود خودهمبستگی انجام شده است. با توجه به جدول  $\epsilon$   $0.05 < Prob$  است که نشان از عدم وجود خود همبستگی در الگو می‌باشد.

جدول ۶. آزمون خودهمبستگی به روش گادفری (منبع: یافته‌های پژوهش)

| مدل     | آماره F | احتمال |
|---------|---------|--------|
| مدل اول | ۱/۴۷۲   | ۰/۸۳۲  |
| مدل دوم | ۱/۳۶۸   | ۰/۵۴۵۷ |
| مدل سوم | ۱/۲۱۵   | ۰/۲۳۶۸ |

#### ۱۱-۳- آزمون ناهمسان واریانس

با توجه به تأثیر مهم ناهمسان واریانس بر برآورد انحراف معیار ضرایب و همچنین مسئله استنباط آماری، لازم است قبل از پرداختن به هرگونه تخمین، در مورد وجود یا عدم وجود واریانس ناهمسان تحقیق شود.

جدول ۷. آزمون ناهمسان واریانس (منبع: یافته‌های پژوهش (خروجی نرم‌افزار ایویوز))

| احتمال | آماره t  | آزمون             |         |
|--------|----------|-------------------|---------|
| ۰/۰۰۰۰ | ۱۱۶/۵۵۴۲ | Breusch-Pagan LM  | مدل اول |
| ۰/۰۰۰۰ | ۷۲/۵۲۵۷  | Pesaran scaled LM |         |

بررسی مقادیر آماره خی دو آزمون‌های انجام شده نشان می‌دهد، فرضیه صفر برابری واریانس رد می‌شود؛ لذا مشکل ناهمسان واریانس در مدل مشهود است. بنابراین در برآورد مدل از آزمون GLS استفاده می‌گردد.

#### ۱۱-۴- بررسی وجود هم خطی

در این پژوهش با استفاده از نرم‌افزار Eviews 10 وجود یا عدم وجود همخطی بررسی می‌شود که نتایج در جدول زیر نشان داده شده است:

جدول ۸. بررسی وجود هم خطی

| متغیرهای تحقیق | عامل متمرکز تورم واریانس (VIF) | متغیرهای تحقیق | عامل متمرکز تورم واریانس (VIF) |
|----------------|--------------------------------|----------------|--------------------------------|
| QUICK          | ۱/۶۲۴                          | OPICITY        | ۱/۰۴۲                          |
| ARIN           | ۱/۱۱۳                          | SIZE           | ۱/۰۶۱                          |
| CFO            | ۱/۲۵۶                          | LEV            | ۲/۰۹۲                          |
| LOSS           | ۱/۶۹۶                          | ROA            | ۲/۲۸۱                          |
|                |                                | MB             | ۱/۳۰۷                          |

چنانچه آماره VIF بزرگ‌تر از ۱۰ باشد در آن صورت هم خطی در مدل تحقیق وجود خواهد داشت. با توجه به نتایج به دست آمده از جدول، متغیرهای تحقیق دارای هم خطی نمی‌باشد.

## ۱۱-۵- آزمون تشخیص مدل

قبل از تخمین مدل، ابتدا باید آزمون‌های مربوط به آن را انجام داد. اولین آزمونی که انجام می‌دهیم، آزمون بررسی فرضیه زیر است. با توجه به فرض ثابت بودن ضرایب متغیرها، آیا عرض از مبدأ در تمامی سال‌ها ثابت است یا خیر. به‌طور کلی برای انتخاب از میان مدل Pooled و Panel از آزمون زیر استفاده می‌کنیم:

$$\left\{ \begin{array}{ll} H_0: \alpha_1 = \alpha_2 = \alpha_3 = \dots = \alpha_{T-1} & \Leftrightarrow \text{مدل Pooled} \\ H_1: \alpha_i \neq \alpha_j & \Leftrightarrow \text{مدل Panel} \end{array} \right.$$

حداقل یکی از عرض از مبدأها با بقیه متفاوت است

برای آزمون فرضیه فوق از آماره چاو استفاده می‌شود. نتایج این آزمون در جدول زیر ارائه شده‌است. در صورتی که مقدار P-Value کمتر از ۵ درصد باشد از روش پنل دیتا برای برآورد استفاده می‌شود.

جدول ۹. آزمون تشخیص مدل (آزمون اثرات ثابت) (منبع: یافته‌های پژوهش)

| عنوان مدل | آماره F | احتمال | مقایسه با ۰,۰۵ | نتیجه آزمون                |
|-----------|---------|--------|----------------|----------------------------|
| مدل       | ۳۱/۱۹۶  | ۰/۰۰۰۰ | کوچک‌تر        | تایید فرض صفر - مدل ترکیبی |

مطابق با جدول سطح معنی‌داری آماره F برای مدل‌های رگرسیون تحقیق از ۰,۰۵ کمتر می‌باشند. به این ترتیب می‌توان نتیجه گرفت فرض  $H_1$  (مدل ترکیبی) تایید می‌شود.

## ۱۱-۶- آزمون هاسمن

پس از مشخص شدن اینکه عرض از مبدأ برای سال‌های مختلف یکسان نیست، باید روش استفاده در برآورد مدل (اثرات ثابت یا تصادفی) تعیین گردد که بدین منظور از آزمون هاسمن استفاده می‌گردد.

جدول ۱۰. آزمون هاسمن (منبع: یافته‌های پژوهش)

| عنوان مدل | آماره $\chi^2$ | احتمال | نتیجه آزمون                           |
|-----------|----------------|--------|---------------------------------------|
| مدل       | ۱۲/۱۴۵         | ۰/۰۰۰  | رد فرض صفر - مدل ترکیبی با اثرات ثابت |

با توجه به آزمون هاسمن، برازش مدل‌های رگرسیون این پژوهش با استفاده از تخمین مدل داده‌های ترکیبی به‌روش اثرات ثابت برای مدل مناسب خواهد بود.

## ۱۱-۷- آزمون مناسب بودن مدل رگرسیون

آزمون هاسمن - لمشو نیز برای بررسی قدرت توضیح دهنده مدل لاجیت و پروبیت قابل استفاده‌است. همان‌طور که در جدول زیر دیده می‌شود، در مدل پژوهش در سطح اطمینان ۹۵ درصد، فرضیه صفر تایید نمی‌شود.

جدول ۱۱. آزمون هاسمن و لمشو (منبع: یافته‌های پژوهش)

| درصد احتمال | مقدار   | آماره هاسمن و لمشو | مدل اول |
|-------------|---------|--------------------|---------|
| ۰/۱۸۰۵      | ۱۱/۳۹۰۶ | آماره هاسمن و لمشو | مدل اول |
| ۰/۰۰۰۰      | ۴۰/۸۳۶۶ | آماره اندروز       |         |
| ۰/۰۸۵۱      | ۱۰/۹۰۰۷ | آماره هاسمن و لمشو | مدل دوم |
| ۰/۰۰۰۰      | ۴۱/۶۵   | آماره اندروز       |         |

## ۱۱-۸- برآورد مدل

با توجه به اینکه متغیر وابسته در مدل به‌صورت صفر و یک است، از رگرسیون لجستیک استفاده شد.

جدول ۱۲. نتیجه آزمون مدل اول

| متغیر              | ضریب   | آماره Z             | سطح معنی داری   |
|--------------------|--------|---------------------|-----------------|
| C                  | -۴/۶۵۲ | -۸/۲۵۵              | تأثیر گذار است  |
| OPICITY            | ۰/۰۲   | ۰/۰۵۹               | تأثیر گذار نیست |
| SIZE               | ۰/۲۸۹  | ۸/۵۸۸               | تأثیر گذار است  |
| LEV                | -۰/۰۷۶ | -۰/۳۹۲              | تأثیر گذار نیست |
| ROA                | -۰/۲۶۹ | -۰/۵۶۵              | تأثیر گذار نیست |
| MB                 | -۰/۰۷۲ | -۰/۷۹۶              | تأثیر گذار نیست |
| QUICK              | -۰/۴۱۴ | -۴/۰۴               | تأثیر گذار است  |
| ARIN               | ۰/۷۸۴  | ۲/۸۸                | تأثیر گذار است  |
| CFO                | ۰/۲۹۷  | ۰/۸۲                | تأثیر گذار نیست |
| LOSS               | -۰/۲۴۹ | -۱/۴۲               | تأثیر گذار نیست |
| McFadden R-squared | ۰/۱۴   | LR statistic        | ۱۴۰/۱۵          |
|                    |        | Prob (LR statistic) | ۰/۰۰۰۰          |

در خصوص فرضیه فرعی اول پژوهش، فرضیه صفر و فرضیه مقابل به صورت زیر می باشد:

$H_0$ : بین ابهامات مالی و اندازه حسابرسی رابطه معناداری وجود ندارد.

$H_1$ : بین ابهامات مالی و اندازه حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد.

مطابق با جدول ۱۲ سطح معنی داری بین دو متغیر برابر با ۰/۹۵ می باشد، که این مقدار بیشتر از سطح معنی داری در نظر گرفته شده در پژوهش حاضر (۵٪) است. همچنین قدرمطلق آماری تی که برابر ۰/۰۵ می باشد از ۱/۹۶ که معادل توزیع نرمال استاندارد ۰/۹۵ می باشد کمتر است؛ بنابراین در سطح اطمینان ۹۵٪، بین ابهامات مالی و اندازه حسابرسی رابطه معناداری وجود ندارد و فرضیه فرعی اول تایید نمی گردد.

جدول ۱۳. نتیجه آزمون مدل دوم

| متغیر              | ضریب   | آماره Z             | سطح معنی داری   |
|--------------------|--------|---------------------|-----------------|
| C                  | ۱/۳۴   | ۲/۶۶                | تأثیر گذار است  |
| OPICITY            | ۰/۲۴۸  | ۲/۱۶۷               | تأثیر گذار است  |
| SIZE               | -۰/۱۱۵ | -۳/۷۴۵              | تأثیر گذار است  |
| LEV                | -۰/۵۳۳ | -۳/۲۹۹              | تأثیر گذار است  |
| ROA                | ۴/۶۶   | ۹/۵۲                | تأثیر گذار است  |
| MB                 | -۰/۸۳۲ | -۱۰/۱۳۷             | تأثیر گذار است  |
| QUICK              | ۰/۱۴۶  | ۲/۰۶۱               | تأثیر گذار است  |
| ARIN               | -۰/۰۱۸ | -۰/۰۷۲              | تأثیر گذار نیست |
| CFO                | -۰/۳۴  | -۱/۰۱۴              | تأثیر گذار نیست |
| LOSS               | ۰/۵۰۱  | ۳/۱۱۵               | تأثیر گذار است  |
| McFadden R-squared | ۰/۲۳۵  | LR statistic        | ۳۲۴/۳۵          |
|                    |        | Prob (LR statistic) | ۰/۰۰۰۰          |

در خصوص فرضیه فرعی دوم پژوهش، فرضیه صفر و فرضیه مقابل به صورت زیر می باشد:

$H_0$ : بین ابهامات مالی و تخصص در صنعت حسابرسی رابطه معناداری وجود ندارد.

$H_1$ : بین ابهامات مالی و تخصص در صنعت حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد.

مطابق با جدول ۱۳ سطح معنی داری بین دو متغیر برابر با ۰/۰۴ می باشد، که این مقدار کمتر از سطح معنی داری در نظر گرفته شده در پژوهش حاضر (۵٪) است همچنین قدرمطلق آماری تی که برابر ۲/۱۶ می باشد از ۱/۹۶ که معادل توزیع نرمال استاندارد

۰٫۹۵ می‌باشد، بیشتر است؛ بنابراین در سطح اطمینان ۹۵٪، بین ابهامات مالی و تخصص در صنعت حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد و فرضیه فرعی دوم تایید می‌گردد.

جدول ۱۴. نتیجه آزمون مدل سوم

| متغیر                | ضریب   | آماره Z             | سطح معنی‌داری            |
|----------------------|--------|---------------------|--------------------------|
| C                    | -۱/۵۳۳ | -۴/۳۴۲              | تأثیرگذار است<br>۰/۰۰۰۰  |
| OPICITY              | ۰/۳۰۱  | ۳/۹۰۲               | تأثیرگذار است<br>۰/۰۰۰۱  |
| SIZE                 | ۰/۵۸۴  | ۲۴/۸۸۷              | تأثیرگذار است<br>۰/۰۰۰۰  |
| LEV                  | ۰/۰۳۲  | ۰/۶۳                | تأثیرگذار نیست<br>۰/۵۲۸۹ |
| ROA                  | -۰/۲۱۴ | -۳/۱۳۸              | تأثیرگذار است<br>۰/۰۰۱۸  |
| MB                   | -۰/۰۳  | -۱/۴۵۴              | تأثیرگذار نیست<br>۰/۱۴۶۳ |
| QUICK                | ۰/۰۲۲  | ۱/۶۵۱               | تأثیرگذار نیست<br>۰/۰۹۹۲ |
| ARIN                 | ۰/۳۵۸  | ۴/۲۳۹               | تأثیرگذار است<br>۰/۰۰۰۰  |
| CFO                  | -۰/۰۲۲ | -۰/۲۲               | تأثیرگذار نیست<br>۰/۸۱۹۶ |
| LOSS                 | ۰/۰۱   | ۰/۴۲                | تأثیرگذار نیست<br>۰/۶۷۲  |
| ضریب تعیین           | ۰/۹۰۶  | آماره F             | ۵۷/۶۶                    |
| ضریب تعیین تعدیل شده | ۰/۸۹   | معنی‌داری (P-Value) | ۰/۰۰۰۰                   |
|                      |        | آماره دوربین واتسون | ۱/۵۲۲                    |

در خصوص فرضیه سوم پژوهش، فرضیه صفر و فرضیه مقابل به صورت زیر می‌باشد:

$H_0$ : بین ابهامات مالی و حق الزحمه حسابرسی رابطه معناداری وجود ندارد.

$H_1$ : بین ابهامات مالی و حق الزحمه حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد.

مطابق با جدول ۱۴ سطح معنی‌داری بین دو متغیر برابر با ۰/۰۰۰۱ می‌باشد، که این مقدار کمتر از سطح معنی‌داری در نظر گرفته شده در پژوهش حاضر (۵٪) است همچنین قدرمطلق آماری تی که برابر ۳/۹۲ می‌باشد از ۱٫۹۶ که معادل توزیع نرمال استاندارد ۰٫۹۵ می‌باشد بیشتر است؛ بنابراین در سطح اطمینان ۹۵٪، بین ابهامات مالی و حق الزحمه حسابرسی رابطه معناداری وجود ندارد، تایید نمی‌شود و فرضیه فرعی سوم تایید می‌گردد.

جدول ۱۵. خلاصه نتایج فرضیات تحقیق

| فرضیه | عنوان فرضیه‌های پژوهش                                             | نوع رابطه | نتایج     |
|-------|-------------------------------------------------------------------|-----------|-----------|
| اول   | بین ابهامات مالی و اندازه حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد.       | -         | عدم تایید |
| دوم   | بین ابهامات مالی و تخصص در صنعت حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد. | مثبت      | تایید     |
| سوم   | بین ابهامات مالی و حق الزحمه حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد.    | مثبت      | تایید     |

## ۱۲- نتیجه گیری و بحث

نتایج به دست آمده از فرضیه فرعی اول پژوهش نشان می‌دهد که بین ابهامات مالی و اندازه حسابرسی رابطه معناداری وجود ندارد. نتایج آزمون فرضیه فرعی اول بدین گونه تبیین می‌گردد که با توجه به سابقه اندک نظام‌های رسمی راهبری شرکی، از جمله کمیته حسابرسی در ایران نمایان شدن اثرات ابهامات مالی بر کیفیت حسابرسی احتمالاً نیاز به زمان بیشتری دارد و در ظاهر به نحوه و کیفیت گزارش‌ها و اطلاعات منتشر شده به وسیله مؤسسات بزرگ حسابرسی اهمیت چندانی قائل نیستند. نتایج آزمون فرضیه فرعی اول با یافته‌های پژوهشی مراد (۱۴۰۲) و آسناوی (۲۰۲۲) مطابقت داشته و پشتیبانی می‌شود.

نتایج به دست آمده از فرضیه فرعی دوم نشان می‌دهد بین ابهامات مالی و صنعت حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد. نتایج آزمون فرضیه فرعی دوم بدین گونه تبیین می‌گردد که اثر جایگزین و مکملی بین حضور مؤسسه حسابرسی بزرگ و کمیته حسابرسی اثربخش در افزایش کیفیت افشای اطلاعات وجود دارد. از طرفی زمانی که ابهامات مالی یک شرکت افزایش می‌یابد برای کاهش هزینه‌های نمایندگی و رفع ابهام مالی، نیاز کمتری به اعتماد به اطلاعات مالی با کیفیت بالا دارد، که به نوبه خود حسابرسان با تخصص بالاتر نیاز دارد. در این راستا بیان می‌گردد که حسابرسان متخصص و باکیفیت به دلیل برخورداری از تخصص

و مهارت کافی، موجب انعکاس بیشتر اطلاعات خاص شرکت در قیمت سهام می‌شوند و کیفیت گزارشگری مالی را افزایش می‌دهند حسابرسان متخصص به این دلیل که به سهم بالایی از شرکت‌های یک صنعت رسیدگی می‌کنند، دارای تجربی هستند که سایر حسابرسان آن را ندارند، بنابراین توانایی آن‌ها برای کشف تحریف‌ها و ابهامات مالی بیش از سایر حسابرسان است. این نتایج با یافته‌های پژوهشی پاک قلب (۱۳۹۶) و اوهدی و همکاران (۲۰۲۱) مطابقت داشته و پشتیبانی می‌شود.

نتایج به‌دست آمده از فرضیه فرعی سوم پژوهش نشان می‌دهد که بین ابهامات مالی و حق الزحمه حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد. نتایج آزمون فرضیه فرعی سوم بدین گونه تبیین می‌گردد، وجود ابهامات مالی می‌تواند موجب افزایش ارائه خدمات حسابرسی توسط حسابرسان شود. این امر سبب می‌شود شرکت‌ها رویه‌های حسابرسی اضافی را برای کاهش ریسک حسابرسی تقبل کنند. تخمین‌های حسابداری ریسک ذاتی بالایی دارند و ابهامات مالی با این تخمین‌ها مرتبط می‌باشد. بنابراین حسابرس انتظار دارد شواهد بیشتری جمع‌آوری کند، کارکنان با تجربه‌تر را تعیین نماید و هنگامی که ریسک ذاتی بالا می‌باشد، از نزدیک کار را مورد بررسی قرار دهد. این امر منجر به افزایش هزینه انجام حسابرسی می‌شود. از طرفی باید اذعان نمود که هرچه حق الزحمه بیشتری برای حسابرس در نظر گرفته شود، تلاش وی نیز بیشتر می‌شود و کیفیت کار را بالا می‌برد، اما در این صورت حسابرسان از نظر مالی به مشتریان خود وابسته می‌شوند و موجب از دست رفتن استقلال آنان می‌شود. در نتیجه، به‌خاطر نگرانی از دست دادن کار ممکن است روش‌های حسابرسی را به‌شکل مناسبی انجام ندهند که البته این کار می‌تواند عواقب مالی بدی برای آنان به‌همراه داشته‌باشد. نتایج آزمون فرضیه فرعی سوم با یافته‌های پژوهشی رشیدی (۱۳۹۸) و امیرالدین (۲۰۱۹) مطابقت داشته و پشتیبانی می‌شود.

### ۱۳- محدودیت‌ها و پیشنهادهای پژوهش

نتایج پژوهش به‌علت تعداد نمونه آماری انتخاب شده به سبب شرایط منظور شده به‌روش غربالگری، قابلیت تسری به سایر شرکت‌ها را ندارد. در بازه زمانی پژوهش نوسانات اقتصادی فراوانی در کشور اتفاق افتاده است که با توجه به عدم لحاظ تورم و سایر شاخص‌های اقتصادی، از این بابت در تفسیر نتایج و تعمیم آن باید دقت لازم و احتیاط صورت گیرد.

در راستای نتایج تحقیق، با توجه به اینکه مدیران از انگیزه‌های لازم برای دست‌کاری سود برخوردار می‌باشند پیشنهاد می‌شود مدیران در تصمیم‌های مالی خود دقت داشته‌باشند، در غیراینصورت، باید حق الزحمه حسابرسی را افزایش دهند. سرمایه‌گذاران باید نسبت به فعالیت مدیریت سود شناخت بیشتری کسب کرده و اطلاعات گزارش شده توسط مدیران را با احتیاط بیشتری تعبیر و تفسیر نمایند. از طرفی با توجه به نتایج پژوهش مشخص شد که کیفیت حسابرسی بالا موجب افزایش قابل ملاحظه در کارایی سرمایه‌گذاری می‌گردد، لذا به مجامع عمومی شرکت‌ها توصیه می‌شود که از حسابرسان معتبرتر و با کیفیت بالاتر جهت حسابرسی خود استفاده نمایند. به سازمان بورس اوراق بهادار نیز پیشنهاد می‌گردد تا تمهیدات لازم را برای الزام مؤسسات حسابرسی به انجام حسابرسی با کیفیت بالاتر را در نظر بگیرند. همچنین پیشنهاد می‌شود حسابرسان به سودآوری شرکت‌های مورد حسابرسی توجه داشته‌باشند و آگاهی و بینش خود را نسبت به ویژگی‌های شرکتی از جمله ابهامات مالی و ترکیب هیأت مدیره افزایش دهند تا بتوانند حق الزحمه خود را به‌طور مناسب قیمت‌گذاری کنند.

برای پژوهش‌های آتی پیشنهاد می‌شود:

۱. از سایر معیارهای کیفیت حسابرسی مانند رتبه کیفیت مؤسسات حسابرسی، دوره تصدی حسابرس و... استفاده شود.
۲. اندازه‌گیری ابهامات مالی با استفاده از معیارها و الگوهایی همچون مدل ترکیبی رقابتی (کنگ و سیوارا، ۱۹۹۵) و یا مدل جریان نقدی جونز توسعه یافته صورت گیرد.

### منابع

۱. آقازاده، راحله (۱۳۹۹)، «بررسی تأثیر ابهام گزارشگری مالی و کیفیت حسابرسی بر ریسک سقوط قیمت سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران»، پایان نامه کارشناسی‌ارشد رشته حسابداری، مؤسسه آموزش عالی چرخ نیلوفری آذربایجان.
۲. بختیاری، عباس و حجازی، رضوان و جرجزاده، علیرضا (۱۴۰۰)، «شناسایی عوامل مؤثر بر ویژگی‌های روانشناختی حسابرسان در قضاوت حسابرسی»، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، دوره ۱۰، شماره ۳۷، صص ۱۳۷-۱۵۸.
۳. پاک قلب، امید (۱۳۹۶)، «بررسی رابطه بین تحمل ابهام و تصمیم‌گیری مشارکتی حسابرس مستقل با کیفیت گزارش حسابرسی»، پایان نامه کارشناسی‌ارشد رشته حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد چالوس.
۴. حیدری، مجتبی و دهدار، فرهاد (۱۴۰۰)، «بررسی رابطه استرس حسابرس، کیفیت حسابرسی و کیفیت اطلاعات در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران»، چشم‌انداز حسابداری و مدیریت، دوره ۴، شماره ۳۹، صص ۱۳۲-۱۱۶.
۵. شاپوری ارانی، مریم (۱۳۹۶)، «بررسی تأثیر استرس‌های شغلی حسابرسان بر کیفیت حسابرسی»، پایان نامه کارشناسی‌ارشد حسابداری. دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف‌آباد.

۶. شعری، صابر و سماواتی، پیمان (۱۳۹۸)، «بررسی ابهام گزارشگری مالی و توزیع بازده سهام»، پژوهش حسابداری، دوره ۱، شماره ۲، صص ۳۴-۱۷.
۷. رشدی، یاسر (۱۳۹۸)، «بررسی تأثیر هزینه‌های نمایندگی و شفافیت مالی با تأکید بر کیفیت حسابداری»، پایان نامه کارشناسی‌ارشد رشته حسابداری، مؤسسه آموزش عالی سراج.
۸. شکری، سمانه (۱۴۰۱)، «تأثیر ابهام در گزارشگری مالی، کیفیت حسابداری و ویژگی‌های کمیته حسابداری بر خطر سقوط قیمت سهام شرکت‌های بورسی ایران»، پایان نامه کارشناسی‌ارشد رشته حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی.
۹. عرب یارمحمدی، محسن و دهدار، فرهاد (۱۳۹۹)، «بررسی رابطه بین حاکمیت شرکتی، ابهام گزارشگری مالی و سقوط قیمت سهام در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران»، رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، دوره ۶، شماره ۳۶.
۱۰. کاظم دخت، فرشید و برادران حسن‌زاده، رسول (۱۴۰۲)، «ارتباط فشار حق الزحمه حسابداری و کیفیت حسابداری»، پژوهش های حسابداری حرفه‌ای، دوره ۳، شماره ۱۰، صص ۱۳۹-۱۱۶.
۱۱. مراد، علی (۱۴۰۲)، «تأثیر کیفیت حسابداری بر شفافیت گزارشگری مالی»، پایان نامه کارشناسی‌ارشد رشته حسابداری، دانشگاه شهید چمران اهواز.
۱۲. معصومی، جواد و نیکومرام، هاشم و طالب نیا، قدرت الله (۱۳۹۹)، «شناسایی و رتبه بندی عوامل مؤثر بر کشف تقلب صورت های مالی با استفاده از فرآیند سلسله‌مراتبی»، دانش حسابداری و حسابداری مدیریت، دوره ۹، شماره ۳۵، صص ۲۰-۱.
۱۳. موسوی، سید ابودر (۱۳۹۹)، «بررسی تأثیر ابهام گزارشگری مالی و کیفیت حسابداری بر ریسک سقوط قیمت سهام شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران»، پایان نامه کارشناسی‌ارشد رشته حسابداری، مؤسسه آموزش عالی راهبرد شمال.
14. Amiruddin, A. (2019). The relationship between transparency in reporting and improving financial performance: the mediating role of audit quality. *International Journal of Law and Management*, 61(2).pp. 434-454.
15. Asnawi, M. (2022). Examining the relationship between ambiguity in financial reporting and decision-making based on audit quality. *Accounting*, 8(3).pp. 315-322.
16. Badawi, I. M. (2008). Motives and consequences of fraudulent financial reporting. In 17th annual convention of the global awareness society international. pp. 110-123.
17. Coca, T. C., Marian, S., Veronica, G., & Dan-Andrei, C. (2021). Fiscal And Accounting Fraud Risk Detection Using Beneish Model. A Romanian Case Study. *International Journal of Business and Society*, 22(1).pp. 296-312.
18. Hutton, A. P., Marcus, A. J., & Tehranian, H. (2017). Opaque financial reports, R2, and crash risk. *Journal of financial Economics*, 94(1).pp. 67-86.
19. Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of financial economics*, 3(4).pp. 305-360.
20. Jorjani, M., & Safari Gerayeli, M. (2018). Auditor tenure and stock price volatility: The moderating role of auditor industry specialization. *Australasian Accounting, Business and Finance Journal*, 12(1), 65-76.
21. Khaksar, J., Salehi, M., & DashtBayaz, M. L. (2021). The relationship between auditor characteristics and fraud detection. *Journal of Facilities Management*.
22. Kweki, I. (2021). BOARD COMPOSITION AND FINANCIAL STATEMENTS FRAUD. *Quarterly Journal of Contemporary Research*, 9(2), 1-12.
23. Lehenchuk, S., Mostenska, T., Tarasiuk, H., Polishchuk, I., & Gorodysky, M. (2020). Financial Statement Fraud Detection of Ukrainian Corporations on the Basis of Beneish Model. In *International Conference on Business and Technology* (pp. 1341-1356). Springer, Cham.
24. Lim, C. Y., Lobo, G. J., Rao, P., & Yue, H. (2022). Financial capacity and the demand for audit quality. *Accounting and Business Research*, 52(1), 1-37.
25. Ohidoa-Toluwa, E. O., & Ohidoa, T. (2021). Corporate Governance and Financial Statement Fraud in Listed Firms in Nigeria. *Kaduna Journal of Business and Management Sciences (KJBMS)*, 1(2), 10-18.
26. Okolie, A. O. (2014). Auditor tenure, auditor independence and accrual-based earnings management of quoted companies in Nigeria. *European Journal of accounting auditing and Finance Research*, 2(2), 63-90.
27. Zgarni, I., Hlioui, K., & Zehri, F. (2016). Effective audit committee, audit quality and earnings management: Evidence from Tunisia. *Journal of Accounting in Emerging Economies*.

# Financial Ambiguity and Demand for Audit Quality

Mehrdad Goleyjani<sup>\*1</sup>, Abdolhossein Alipour<sup>2</sup>, Rasoul Naserhojjati Rudsari<sup>3</sup>, Tina Malakian<sup>4</sup>

## Abstract

The aim of the current research was to investigate the relationship between financial uncertainty and the demand for audit quality. For this purpose, 111 companies were selected as the research sample size during the period of 2013-2021 through a systematic method. The research method is descriptive-correlation. To estimate the model Regression with panel data and multiple regression using panel-data method was used for analysis. The results of this research showed that there is no significant relationship between financial uncertainty and audit size. There is a positive and significant relationship between financial uncertainty and expertise in the auditing industry and the right to audit fees.

**Keywords:** financial ambiguity, demand for audit quality, audit size, expertise in audit industry, audit fee.

<sup>1</sup> Assistant Professor of Accounting Department, Tonekabon Branch, Islamic Azad University, Tonekabon, Iran (m.goleyjani1@yahoo.com)

<sup>2</sup> Ph.D Student, Accounting Department, Tonekabon branch, Islamic Azad University, Tonekabon, Iran.

<sup>3</sup> Ph.D Student, Accounting Department, Tonekabon branch, Islamic Azad University, Tonekabon, Iran.

<sup>4</sup> MA, Accounting Department, Tonekabon branch, Islamic Azad University, Tonekabon, Iran.

